

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

17 октомври 2019 година(*)

„Преюдициално запитване — Директива 2009/72/ЕО — Вътрешен пазар на електроенергия — Член 2, точки 3—6 — Понятия за електропреносна и електроразпределителна мрежа — Критерии за разграничаване — Ниво на напрежение — Собственост върху съоръженията — Член 17, параграф 1, буква а) — Независим оператор на електропреносна мрежа — Членове 24 и 26 — Оператор на електроразпределителна мрежа — Член 32, параграф 1 — Свободен достъп на трети страни — Достъп до електроенергия със средно напрежение — Точки на свързване на преносната и разпределителната мрежа — Свобода на действие на държавите членки“

По дело С-31/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд София-град (България) с акт от 4 януари 2018 г., постъпил в Съда на 17 януари 2018 г., в рамките на производство по дело

„Електроразпределение Юг“ ЕАД

срещу

Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР)

в присъствието на:

„БМФ ПОРТ БУРГАС“ ЕАД,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: E. Regan (докладчик), председател на състава, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател на Съда, I. Jarukaitis, E. Juhász и C. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: R. Șereș, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание на 6 февруари 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за „Електроразпределение Юг“ ЕАД, от Х. Нихризов, П. Станчев, А. Тодоров, Б. Петров, М. Байкушев и Г. Димитров, адвокати, подпомагани от Щ. Радев, юрисконсулт,
- за Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР), от Ив. Иванов,

– за „БМФ ПОРТ БУРГАС“ ЕАД, от Т. Димитрова, М. Дерелиева, М. Пенева и И. Тодоров, адвокати,

– за френското правителство, от С. Mosser, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от О. Veunet и Й. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание на 16 май 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55).

2 Запитването е отправено в рамките на правен спор между „Електроразпределение Юг“ ЕАД (наричано по-нататък „ЕР Юг“), оператор на електроразпределителната мрежа на част от територията на България, и Комисията за енергийно и водно регулиране (наричана по-нататък „КЕВР“) във връзка с начисляването на „БМФ ПОРТ БУРГАС“ ЕАД (наричано по-нататък „БМФ“) на такси за достъпа до тази мрежа и за преноса на електроенергия по нея.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 1—3, 9, 11, 16, 17, 19 и 44 от Директива 2009/72 имат следния текст:

„(1) Вътрешният пазар на електроенергия, който постепенно се създава в [целия Европейски съюз] от 1999 г. насам, е предназначен да предоставя действителен избор за всички потребители в Европейския съюз, били те граждани или предприятия, на нови възможности за развиване на стопанска дейност и по-интензивна трансгранична търговия, за да се постигне повишаване на ефикасността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите, сигурност на доставките и устойчиво развитие.

(2) Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия [ОВ L 176, 2003 г., стр. 37] допринесе значително за създаването на вътрешен пазар на електроенергия.

(3) Свободите, които Договорът [за функционирането на ЕС] гарантира на гражданите на Съюза — *inter alia*, свободното движение на стоки, свободата на установяване и свободата на предлагане на услуги — са възможни единствено в условията на напълно отворен пазар, който позволява на всички потребители свободно

да избират своя доставчик и на всички доставчици свободно да извършват доставки на своите клиенти.

[...]

(9) Без ефективно отделяне на мрежите от дейностите по производство и доставка („ефективно отделяне“) съществува вътрешно присъщ риск от дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите на вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.

[...]

(11) Единствено отстраняването на стимулите за вертикално интегрираните предприятия да дискриминират конкурентите си по отношение на достъпа до мрежата и инвестициите може да осигури ефективно отделяне. Отделянето на собствеността, което предполага определянето на собственика на мрежата за системен оператор и неговата независимост от свързаните с доставката и производството интереси, е ефективен и стабилен начин за разрешаване на вътрешно присъщия конфликт на интереси и за гарантиране сигурността на доставките. Поради тази причина в своята резолюция от 10 юли 2007 г. относно перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия [ОВ С 175 Е, 2008 г., стр. 206], Европейският парламент посочи отделянето на собствеността на равнище пренос като най-ефективния инструмент, чрез който да се стимулират инвестициите в инфраструктура по недискриминационен начин, равнопоставения достъп на нови участници до мрежата и прозрачността на пазара. Ето защо във връзка с отделянето на собствеността, от държавите членки следва да се изисква да гарантират, че едно и също лице или едни и същи лица нямат право да упражняват контрол върху предприятие за производство или доставка, ако едновременно с това упражняват контрол или каквито и да е права върху оператор на преносна система или върху преносна система. Обратно, правото на контрол над преносна система или оператор на преносна система следва да изключва възможността за упражняване на контрол или други права по отношение на предприятие за производство или доставка. [...]

[...]

(16) Създаването на системен оператор или на преносен оператор, независими от свързаните с доставката и производството интереси, следва да даде възможност на вертикално интегрирано предприятие да запази собствеността си върху свързаните с мрежите активи, като едновременно с това изпълнява изискването за ефективно отделяне на интересите, при условие че такъв независим системен оператор или такъв независим преносен оператор изпълнява всички функции на системен оператор, и при наличието на подробни законови разпоредби и засилен регулаторен надзор.

(17) Когато на 3 септември 2009 г. предприятие, което притежава преносна система, е част от вертикално интегрирано предприятие, на държавите членки следователно следва да бъде предоставен избор между отделяне на собствеността и създаване на системен оператор или преносен оператор, които са независими от свързаните с доставката и производството интереси.

[...]

(19) Пълната ефективност на възможните решения за създаването на независим системен оператор или независим преносен оператор следва бъде гарантирана чрез конкретни допълнителни правила. Правилата за независим преносен оператор осигуряват подходяща регулаторна рамка за гарантиране на лоялна конкуренция, достатъчно инвестиции, достъп за нови участници на пазара и интегриране на пазарите на електроенергия. Ефективното отделяне чрез [разпоредбите за] независим преносен оператор следва да се основава върху стълб от организационни мерки и мерки, свързани с управлението на операторите на преносни системи, и върху стълб от мерки, свързани с инвестициите, свързването в мрежата на нови производствени мощности и интеграцията на пазарите посредством регионално сътрудничество. [...]

[...]

(44) [...] Изграждането и поддържането на необходимата инфраструктура на мрежата, включително междусистемен капацитет, следва да допринесат за гарантирането на стабилни доставки на електроенергия. Поддържането и изграждането на необходимата мрежова инфраструктура, включително междусистемен капацитет и децентрализирано производство на електроенергия, са важни елементи за осигуряване на стабилни доставки на електроенергия“.

4 Член 1 от Директива 2009/72 е озаглавен „Предмет и обхват“ и предвижда:

„Настоящата директива установява общите правила за производството, преноса, разпределението и доставката на електроенергия, както и разпоредби относно защитата на потребителите, с оглед на усъвършенстването и интегрирането на конкурентни пазари на електроенергия в [Съюза]. Тя определя правилата, свързани с организацията и функционирането на електроенергийния сектор, свободния достъп до пазара, критериите и процедурите, приложими към организирането на търгове и към предоставянето на разрешения и управлението на системите. Тя урежда също така задълженията за предоставяне на универсална услуга и правата на потребителите на електроенергия и изяснява изискванията по отношение на конкуренцията“.

5 Съгласно член 2 от тази директива, който е озаглавен „Определения“:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

3. „пренос“ означава транспортиране на електроенергия по взаимосвързана система със свръхвисоко и високо напрежение с цел да бъде доставена до крайни клиенти или разпределители, като не се включва доставка;

4. „оператор на преносна система“ означава физическо или юридическо лице, което отговаря за експлоатацията на преносната система, за нейната поддръжка и ако е необходимо — за развитието на преносната система на дадена територия, а където е приложимо — за взаимовръзките на тази система с други системи, както и за осигуряването в дългосрочен план на способността на системата да покрива разумни искания за пренос на електроенергия;

5. „разпределение“ означава преноса на електроенергия по разпределителни системи с високо, средно и ниско напрежение с цел да бъде доставена до клиенти като не се включва доставка;

6. „оператор на разпределителна система“ означава физическо или юридическо лице, отговорно за функционирането на разпределителната система, за нейната поддръжка и ако това е необходимо — за развитието на разпределителната система на дадена територия, а ако е приложимо — за взаимовръзките на тази система с други системи, както и за осигуряването в дългосрочен план на способността на системата да покрива разумни искания за разпределяне на електроенергия;

7. „клиент“ означава клиент на едро или краен клиент на електроенергия;

8. „клиент на едро“ означава физическо или юридическо лице, което купува електроенергия с цел препродажба в рамките на системата, в която то е установено, или извън нея;

9. „краен клиент“ означава клиент, купуваш електроенергия за собствено ползване;

[...]

19. „доставка“ означава продажбата, включително препродажбата, на електроенергия на клиенти;

[...]“.

6 Глави IV и V от Директива 2009/72, които съдържат членове 9—23, предвиждат разпоредбите, приложими съответно за експлоатацията на преносните мрежи и за независимите оператори на преносна мрежа, докато глава VI от посочената директива, която обхваща членове 24—29, се отнася до експлоатацията на разпределителните мрежи.

7 Глава IV от Директива 2009/72 се отнася до експлоатацията на преносните мрежи и съдържа член 9, който е озаглавен „Отделяне на преносните системи и операторите на преносни системи“ и предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че, считано от 3 март 2012 г.:

а) всяко предприятие, което притежава преносна система, действа като оператор на преносна система;

б) едно и също лице или едни и същи лица нямат право:

i) да упражняват пряко или непряко контрол върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, както и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат правомощия върху оператори на преносна система или върху преносна система; нито

ii) да упражняват пряко или непряко контрол върху оператор на преносна система или върху преносна система, и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат

правомощия върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка;

в) едно и също лице или едни и същи лица нямат право да определят членове на надзорния съвет, [на управителния] съвет или на законно представляващи предприятието органи, на оператор на преносна система или на преносна система, както и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат правомощия върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите производство или доставка; и

г) едно и също лице няма право да бъде член на надзорния съвет, [на управителния] съвет или на законно представляващи предприятието органи едновременно на предприятие, изпълняващо някоя от функциите производство или доставка, и на оператор на преносна система или на преносна система.

[...].

8. Когато на 3 септември 2009 г. преносната система принадлежи на вертикално интегрирано предприятие, държава членка може да вземе решение да не прилага параграф 1.

В този случай тази държава членка извършва едно от следните действия:

а) определя независим системен оператор в съответствие с член 13; или

б) изпълнява разпоредбите на глава V.

[...]“.

8 Глава V от Директива 2009/72 се отнася до независимите преносни оператори и съдържа член 17, който е озаглавен „Активи, оборудване, персонал и самоличност“ и предвижда:

„1. Операторите на преносни системи разполагат с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за изпълнение на задълженията им по настоящата директива и по-специално за извършване на дейността по пренос на електроенергия, и по-специално:

а) активите, необходими за дейността по пренос на електроенергия, включително преносната мрежа, са собственост на оператора на преносната система;

[...]“.

9 Глава VI от Директива 2009/72 се отнася до експлоатацията на разпределителните системи и съдържа член 24, който е озаглавен „Определяне на оператори на разпределителни системи“ и гласи:

„Държавите членки определят сами или изискват от предприятията, които притежават или отговарят за разпределителни системи, да определят един или повече оператори на разпределителни системи за период от време, който се установява от държавите членки при отчитане на съображенията за ефективност и икономически баланс. Държавите

членки гарантират, че операторите на разпределителни системи действат в съответствие с членове 25, 26 и 27“.

10 Включеният в същата глава член 26 от посочената директива е озаглавен „Отделяне на операторите на разпределителни системи“ и предвижда:

„1. Когато операторът на разпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим поне по отношение на правната си форма, организацията и взимането на решения от други дейности, които не са свързани с разпределението. Тези правила не създават задължение за отделяне на собствеността върху активите на оператора на разпределителна система от вертикално интегрираното предприятие.

2. В допълнение към изискванията по параграф 1, когато операторът на разпределителната система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим по отношение на организацията и вземането на решения от другите дейности, които не са свързани с разпределението. За да се постигне това, се прилагат следните минимални критерии:

[...]

в) операторът на разпределителна система трябва да има ефективни права за вземане на решения, независимо от интегрираното електроенергийно предприятие, по отношение на активи, необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на мрежата. За да изпълнява тези задачи, операторът на разпределителна система разполага с необходимите ресурси, включително човешки, технически, физически и финансови ресурси. [...]

11 Глава VIII от Директива 2009/72 е озаглавена „Организация на достъпа до системата“ и съдържа член 32, който е озаглавен „Достъп на трети страни“, а параграф 1 гласи:

„Държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трети страни до преносните и разпределителните системи въз основа на публикувани тарифи, приложими за всички привилегирани клиенти и прилагани обективно и без дискриминация между ползвателите на системата. [...]

Българското право

12 Член 86, алинея 1 от Закона за енергетиката (ДВ, бр. 107, 2003 г., наричан по-нататък „ЗЕ“) предвижда:

„Преносът на електрическа енергия се осъществява от оператора на електропреносната мрежа, получил лицензия за пренос на електрическа енергия и сертифициран [...]

13 Съгласно член 88, алинея 1 от ЗЕ:

„Разпределението на електрическа енергия и експлоатацията на електроразпределителните мрежи се осъществяват от оператори на електроразпределителни мрежи — собственици на такива мрежи на обособена

територия, лицензирани за извършване на разпределение на електрическа енергия за съответната територия. [...]“.

14 В § 1 от допълнителните разпоредби на ЗЕ (ДВ, бр. 54, 2012 г.) се съдържат следните определения:

„20. „Електропреносна мрежа“ е съвкупност от електропроводи и електрически уредби, които служат за пренос, трансформиране на електроенергията от високо на средно напрежение и преразпределение на електроенергийни потоци.

[...]

22. „Електроразпределителна мрежа“ е съвкупност от електропроводи и електрически уредби с високо, средно и ниско напрежение, която служи за разпределение на електрическа енергия.

[...]

44. „Пренос на електрическа [...] енергия [...]“ е транспортиране на електрическата [...] енергия [...] през преносната мрежа [...];

[...]

49. „Разпределение“ е транспортиране на електрическа енергия [...] през разпределителните мрежи“.

15 Членове 124 и 125 от Наредба № 6 за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи от 24 февруари 2014 г. уреждат границата на собственост между съоръженията на оператора на преносната мрежа и съоръженията на оператора на разпределителната мрежа.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

16 ЕР Юг е титуляр на изключителна лицензия за разпределение на електроенергия, издадена на 13 август 2014 г. от КЕВР, въз основа на която осъществява дейност по разпределение на електроенергия през разпределителна мрежа, на която е оператор, на определената в лицензията територия, а именно Югоизточна България.

17 Тази територия включва района, в който се намират пристанищните терминали „Бургас Запад“ и „Бургас Изток 2“, които БМФ стопанисва в качеството на концесионер, като предоставя съответните услуги.

18 Обектите на БМФ, намиращи се в пристанищния терминал „Бургас Изток 2“, са свързани с електрическата мрежа посредством електропроводна линия със средно напрежение (20 kV) с наименование „Ново пристанище“, присъединена към уредбата за средно напрежение (също 20 kV) на подстанцията за трансформиране на електроенергия „Рибари“. Електропроводната линия „Ново пристанище“ е държавна собственост, предоставена на БМФ като актив, необходим за функционирането на отдадените на концесия пристанищни терминали. Електрическата подстанция „Рибари“

е собственост на оператора на електропреносната мрежа в България — дружеството „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (наричано по-нататък „ЕСО“).

19 Електроенергията, пренасяна по управляваната от ЕСО преносна мрежа с високо напрежение, се трансформира на нивото на точките на свързване на преносната мрежа към разпределителната мрежа в трансформатори № 1 и № 2, като се преобразува от напрежение 110 kV (високо напрежение) в напрежение 20 kV (средно напрежение), за да може да се използва в уредбата за средно напрежение (20 kV) на подстанцията „Рибари“. Средствата за търговско измерване на електрическата енергия, постъпваща от преносната мрежа на ЕСО в разпределителната мрежа на ЕР Юг, които са собственост на последното, са монтирани непосредствено след трансформатори № 1 и № 2 на нивото на връзките на килия № 26 и на килия № 39 на уредбата за средно напрежение (20 kV) на подстанцията „Рибари“. Електропроводната линия „Ново пристанище“ е присъединена към тази уредба на нивото на килия № 44. Този електропровод се използва за пренос и снабдяване с електрическа енергия единствено на БМФ.

20 На 30 септември 2013 г. ЕР Юг и БМФ сключват договор за мрежови услуги, съгласно който първото предоставя достъп на второто до електроразпределителната мрежа и осигурява пренос на електроенергия през тази мрежа с цел снабдяване с електрическа енергия на обектите на БМФ, разположени на територията на пристанище Бургас.

21 Тъй като счита, че е присъединен пряко към електропреносната мрежа, на 6 октомври 2016 г. БМФ прекратява едностранно договора с ЕР Юг и сключва с ЕСО договори за достъп до електропреносната мрежа за предоставяне на мрежови услуги и за пренос на електроенергия с цел снабдяване с електрическа енергия на посочените по-горе обекти на БМФ. На основание на тези договори ЕСО монтира собствени средства за търговско измерване на електрическата енергия, пренасяна чрез електропровода „Ново пристанище“.

22 Приемайки, че тези обекти все още са присъединени към разпределителната мрежа, ЕР Юг обаче продължава да начислява на БМФ такси за достъп и пренос на електрическа енергия по електроразпределителната мрежа.

23 Сезирана от БМФ, с решение № Ж-37 от 28 февруари 2017 г. КЕВР приема, че след изтичането на срока на предизвестие, предвиден за прекратяването на договора с БМФ, ЕР Юг вече няма основание да начислява на последното таксите за достъп до електроразпределителната мрежа и за преноса по тази мрежа. КЕВР приема, че разглежданите обекти на БМФ са били пряко свързани към електропреносната мрежа на ЕСО и че поради това БМФ е имало пряк достъп до тази мрежа. Ето защо КЕВР дава на ЕР Юг задължителни указания, от една страна, да преустанови да начислява на БМФ такси за достъп до електроразпределителната мрежа и за пренос на електроенергия по тази мрежа и от друга страна, да извърши корекция на начислените такси след изтичането на срока на предизвестие за прекратяване на договора с БМФ.

24 ЕР Юг обжалва това решение пред Административен съд София-град (България).

25 В производството пред запитващата юрисдикция ЕР Юг твърди, че докато БМФ е присъединено към електроразпределителната мрежа, то не може да прекрати договора

за достъп и пренос на електрическа енергия по тази мрежа. В системата на Директива 2009/72 определящо за разграничението между електропреносната и електроразпределителната мрежа било нивото на напрежението на пренасяната електроенергия, като, от една страна, „преносна мрежа“ се отнася за свръхвисоко и високо напрежение, а от друга страна, „разпределителната мрежа“ — за високо, средно и ниско напрежение. Определението за пренос на електроенергия съгласно § 1, точки 20 и 44 от допълнителните разпоредби на ЗЕ противоречало на определението по член 2, точка 3 от Директива 2009/72, която поради директния си ефект и принципа на предимство на правото на Съюза следвало да се прилага пряко. Това означавало, че предоставянето на мрежови услуги на ниво средно напрежение представлявало дейност по разпределение на електроенергия. Операторът на преносната мрежа ЕСО нямал право да присъединява към електропреносната мрежа клиенти на ниво средно напрежение, както и да предоставя мрежови услуги със средно напрежение, тъй като тези дейности попадали в обхвата на услугите за разпределение на електрическа енергия, за които ЕР Юг притежава изключителна лицензия за територията, на която са разположени въпросните обекти на БМФ.

26 От своя страна БМФ поддържа, че обектите му са пряко свързани с електропреносната мрежа чрез подстанция „Рибари“, която е собственост на ЕСО. Поради това, доколкото нито тази подстанция, нито присъединената към нея електропроводна линия „Ново пристанище“ са собственост на ЕР Юг, те не били елементи от електроразпределителната мрежа. Ето защо БМФ счита, че лицензията на ЕР Юг не отговаря на необходимите условия за осъществяване на услуги по достъп и пренос през електроразпределителната мрежа, нито, респективно, за начисляване на такси за тези услуги. Освен това ЗЕ не съдържа забрана за пряко присъединяване на клиент към преносната мрежа.

27 Запитващата юрисдикция отбелязва, че по настоящото дело следва да се установи към коя електрическа мрежа — разпределителната или преносната, са свързани разглежданите обекти на БМФ и съответно — на кой оператор то трябва да плаща таксата за мрежовите услуги. Следвало да се определи критерият за разграничение на дейностите по „пренос“ и „разпределение“ на електроенергия, както и на понятията „преносна мрежа“ и „разпределителна мрежа“. Всъщност, ако се приеме, че нивото на напрежение е единственият критерий за разграничение, тъй като електропроводната линия „Ново пристанище“ е присъединена към уредбата за средно напрежение на подстанция „Рибари“, БМФ трябвало да заплаща цената на мрежовите услуги на ЕР Юг, което имало изключителното право да предоставя мрежови услуги на всички клиенти, присъединени на ниво средно напрежение на лицензионната територия, независимо дали е собственик на съответните съоръжения.

28 Подобно на повечето български съдилища посочената юрисдикция счита, че от член 88, алинея 1 от ЗЕ, от членове 124 и 125 от Наредба № 6 за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи, както и от издадената на ЕР Юг лицензия следва, че националният законодател е възприел като разграничителен критерий между преносната и разпределителната мрежа обстоятелството дали собствеността върху съответните електрически уредби и съоръжения е на преносния, или на разпределителния оператор. По отношение на нивото на напрежение позицията на националният законодател обаче не била толкова ясна. От определенията в член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 обаче следвало, че според законодателя на Съюза

единственият релевантен критерий бил нивото на напрежение на пренасяната електроенергия, както е потвърдил Съдът в точка 48 от решение от 22 май 2008 г., *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298).

29 При тези обстоятелства Административен съд София-град решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли разпоредбите на чл. 2, т. 3 и т. 5 от Директива 2009/72 да се тълкуват в смисъл, че единственият критерий за разграничение между електроразпределителна и електропреносна мрежа съответно между дейностите „разпределение“ и „пренос“ на електрическа енергия е нивото на напрежение и държавите членки, въпреки свободата си на действие да насочват ползвателите на мрежи към единия или друг вид мрежи (преносна или разпределителна), не могат да въведат като допълнителен критерий за разделянето на дейностите по пренос и разпределение собствеността върху активите, които се ползват за извършването им?

2) При положителен отговор на първия въпрос следва ли потребителите на електрическа енергия, присъединени към електрическата мрежа на ниво средно напрежение, да се третират винаги като клиенти на оператора на електроразпределителната мрежа, лицензиран за съответната територия, независимо от собствеността върху съоръженията, към които електрическите уредби на тези клиенти пряко са присъединени и независимо от договорните отношения, които клиентите имат директно с оператора на преносната мрежа?

3) При отрицателен отговор на първия въпрос, по смисъла и за целите на Директива 2009/72 допустимо ли е съществуването на национални правни норми като тази, съдържаща се в §1, т. 44, във връзка с т. 20 от Допълнителните разпоредби на [ЗЕ], съгласно която разпоредба „пренос на електрическа енергия“ е транспортиране на електрическа енергия през преносната мрежа, а „електропреносна мрежа“ е съвкупност от електропроводи и електрически уредби, които служат за пренос, трансформиране на електроенергията от високо на средно напрежение и преразпределение на електроенергийни потоци? Допустимо ли е при същото условие съществуването на национални правни норми като тази на чл. 88, ал. 1 от ЗЕ: „Разпределението на електрическа енергия и експлоатацията на електроразпределителните мрежи се осъществяват от оператори на електроразпределителни мрежи — собственици на такива мрежи на обособена територия, лицензирани за извършване на разпределение на електрическа енергия за съответната територия?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

30 БМФ изтъква, че поставените въпроси не са релевантни за разрешаването на спора в главното производство и следователно са недопустими. Спорът се отнасял единствено до правото на потребител да прекрати лишения от правно основание договор за присъединяване към електрическата мрежа, сключен с дружество — ЕР Юг — което не притежава и не отговаря за управлението и функционирането на съоръжения от мрежата, по която се доставя електрическата енергия. В този контекст основният въпрос бил дали потребителят има право да бъде присъединен към съоръжение, собственост на независим преносен оператор. Въпреки това запитващата

юрисдикция поставила въпроси, които са ирелевантни и се отнасят до понятията „пренос“ и „разпределение“ на електрическа енергия. Също така тълкуването на приложимите към настоящото дело разпоредби от правото на Съюза не пораждало никакво съмнение и освен това тези разпоредби били транспонирани в българското право.

31 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда, в рамките на сътрудничеството между него и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Ето защо, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално решение от 26 октомври 2017 г., Българска енергийна борса, C-347/16, EU:C:2017:816, т. 30).

32 Презумпцията за релевантност на поставените от националните юрисдикции преюдициални въпроси може да бъде оборена само по изключение, когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси. Всъщност преюдициалното запитване няма за цел да се формулират консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а да се отговори на необходимост, продиктувана от това, че действително трябва да се реши спор, свързан с правото на Съюза (вж. по-специално решение от 26 октомври 2017 г., Българска енергийна борса, C-347/16, EU:C:2017:816, т. 31).

33 В настоящия случай следва да се отбележи, че поставените от запитващата юрисдикция въпроси, които са повдигнати в рамките на правен спор между оператора на електроразпределителна мрежа и потребител, който твърди, че е пряко свързан с преносната мрежа за достъп до електроенергия със средно напрежение, се отнасят по-специално до тълкуването на понятията „разпределение“ и „пренос“ на електроенергия, съдържащи се в член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72, за да се установи, от една страна, дали национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която определя понятията за електропреносни и електроразпределителни мрежи, е в съответствие с тези разпоредби и от друга страна, при обстоятелствата по делото в главното производство към коя от тези мрежи този потребител трябва да се счита за свързан и съответно — на кой от тези оператори е длъжен да плаща за достъп и пренос на доставената му електроенергия.

34 При това положение не изглежда преюдициалните въпроси, които се отнасят до тълкуването на разпоредби от правото на Съюза в контекста на висящ пред запитващата юрисдикция правен спор, да са явно ирелевантни.

35 В това отношение е без значение дали тълкуването на тези разпоредби не поражда никакво съмнение и дали те са били транспонирани в националното право, тъй като тези съображения се отнасят до отговорите по същество, които следва да се дадат на поставените въпроси, а не до допустимостта на въпросите.

36 Поради това следва да се приеме, че тези въпроси са допустими.

По първия и третия въпрос

37 С първия и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която, от една страна, определя понятията за електропреносна мрежа и за електроразпределителна мрежа, като се основава не само на критерия за нивото на напрежение на електроенергията, но и на критерия за собственост на активите, използвани за осъществяване на дейности, свързани съответно с пренос и разпределение, и от друга страна, предвижда, че трансформирането на електроенергията, за да се позволи преминаване от високо към средно напрежение, спада към дейността на електропреносната мрежа.

38 Следва да се припомни, че както следва от член 1 от Директива 2009/72, тя има за цел да установи общите правила по-специално за преноса и разпределението на електроенергия с оглед на усъвършенстването и интегрирането на конкурентни пазари на електроенергия в Съюза.

39 Както следва от съображение 3 от Директива 2009/72, тя цели по-конкретно постигането на напълно отворен пазар, който позволява на всички потребители свободно да избират своя доставчик и на всички доставчици — да извършват свободно доставки на своите клиенти, за да се изгради вътрешният пазар на електроенергия (решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 36 и 55).

40 В този контекст достъпът до електроразпределителната и електропреносната мрежа, който е недискриминационен, прозрачен и при справедливи цени, е необходим, за да има реална конкуренция, и е от първостепенно значение (вж. по аналогия решенията от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 40 и от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 31).

41 По-специално, както Съдът вече многократно е подчертавал, свободният достъп на трети страни до тези системи, установен в член 32, параграф 1, първо и второ изречение от Директива 2009/72, представлява една от съществените мерки, които държавите членки са длъжни да вземат, за да се завърши вътрешният пазар на електроенергия (решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 54 и цитираната съдебна практика).

42 За постигането на тези цели Директива 2009/72 изисква, както е видно от съображение 9, ефективно правно и функционално отделяне на мрежите по отношение на дейностите по производство и доставка с цел да се избегне дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите на вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.

43 Понятията за разпределителна и преносна мрежа не са дефинирани сами по себе си в Директива 2009/72. Член 2, точка 3 от тази директива обаче определя понятието „пренос“ като транспортирането на електроенергия по взаимосвързана система със свръхвисоко и високо напрежение с цел да бъде доставена до крайни клиенти или

разпределители, като не се включва „доставката“. От своя страна член 2, точка 5 от посочената директива определя понятието „разпределение“ като преноса на електроенергия по разпределителни системи с високо, средно и ниско напрежение с цел да бъде доставена до клиенти, като не се включва самата „доставка“. Понятието „доставка“ трябва да се разбира съгласно член 2, точка 19 от посочената директива като отнасящо се до продажбата на електроенергия на клиенти (вж. по аналогия решение от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 45 и в този смисъл решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 28).

44 Тъй като тези определения не включват никакво изрично препращане към правото на държавите членки, както от изискванията за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа на равнопоставеност следва, че тези понятия трябва да получат самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза (вж. по-специално решение от 11 април 2019 г., *Tarola*, C-483/17, EU:C:2019:309, т. 36).

45 От тези определения обаче ясно следва, от една страна, че преносната мрежа е свързана мрежа, която служи за пренос на електроенергия със свръхвисоко и високо напрежение, предназначена за продажба на крайни потребители или на разпределители, а от друга, че разпределителната мрежа е мрежа, която служи за пренос на електроенергия с високо, средно или ниско напрежение, предназначена за продажба на потребители на едро или на крайни потребители (вж. по аналогия решения от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 46 и от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 29).

46 Оттук следва, на първо място, че що се отнася до естеството на преносната и разпределителната мрежа по смисъла на Директива 2009/72 и количеството електроенергия, пренасяно по тези мрежи, единствено напрежението на пренасяната електроенергия представлява релевантният критерий за разграничаване, който позволява да се определи дали дадена мрежа представлява разпределителна, или преносна мрежа по смисъла на тази директива (вж. по аналогия решения от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 48 и от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 30).

47 Така Съдът вече е уточнил, че нито датата, на която е създадена подобна мрежа, нито обстоятелството, че тази мрежа е предназначена за собствено потребление и се управлява от частно образувание, като към нея са свързани ограничен брой производствени и потребителски единици, нито пък нейната големина или нивото на нейното потребление на електричество представляват релевантни критерии в това отношение, тъй като законодателят на Съюза не е възнамерявал да изключи определени разпределителни или преносни мрежи от приложното поле на тази директива поради такива критерии (вж. по аналогия решение от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 49 и в този смисъл решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 31 и 35).

48 На второ място, от определенията в член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 следва, че що се отнася до целта на мрежите за пренос и разпределение на електроенергия по смисъла на тази директива, релевантният критерий за разграничение, както отбелязва генералният адвокат в точки 51 и 53 от заключението си, е категорията клиенти, за които е предназначена пренасяната електроенергия, като

преносната мрежа служи за продажба на електроенергия на крайни потребители или разпределители, а разпределителната мрежа е предназначена за продажба на електроенергия на потребители на едро или на крайни клиенти.

49 От това следва, че мрежи, чиято функция е да пренасят електроенергия, от една страна, със свръхвисоко и високо напрежение, за да бъде продадена на крайни потребители или на разпределители, и от друга страна, с високо, средно или ниско напрежение, за да бъде продадена на потребители на едро или на крайни клиенти, трябва да се считат съответно за преносни мрежи и за разпределителни мрежи, попадащи в приложното поле на Директива 2009/72 (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 37).

50 Разбира се, с оглед на това, че има за цел постепенното установяване на напълно действащ вътрешен електроенергиен пазар, Директива 2009/72 не извършва изчерпателно хармонизиране на правилата относно преноса и разпределението на електроенергия (вж. в този смисъл решения от 1 юли 2014 г., *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, т. 86 и от 6 декември 2018 г., *FENS*, C-305/17, EU:C:2018:986, т. 23—25).

51 Освен това макар член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 да установява критериите, които позволяват да се разграничат понятията за електропреносна и за електроразпределителна мрежа, той все пак оставя на държавите членки определена свобода на действие за прилагане на тези критерии, както следва по-специално от припокриването на съдържащите се в него определения, що се отнася до високото напрежение и визираните клиенти.

52 Ето защо, при липсата на разпоредба по този въпрос в посочената директива, както отбелязва генералният адвокат в точка 64 от заключението си, доколкото спазват разграничението в посочения член 2, точки 3 и 5 между свръхвисоко, високо, средно и ниско напрежение, държавите членки продължават да са компетентни да определят точните прагове, позволяващи да се разграничат тези различни нива на напрежение.

53 Също така, доколкото съгласно член 2, точки 4 и 6 от Директива 2009/72 както операторът на преносната мрежа, така и този на разпределителната мрежа могат да отговарят за съответните взаимовръзки между мрежите, държавите членки са свободни да определят, при спазване на определенията в точки 3 и 5 от същия член, дали точките на свързване спадат към преносната, или към разпределителната мрежа.

54 Ето защо национална правна уредба като разглежданата в главното производство — която предвижда, че трансформирането на напрежението на електроенергията в електрическа подстанция, за да се позволи преминаване от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейността на преносната мрежа — не надхвърля свободата на действие, с която разполагат държавите членки за прилагането на член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72, тъй като предоставеният от законодателя на Съюза избор се извършва в зависимост от нивото на напрежението.

55 За сметка на това поради опасността от накърняване на самостоятелното и еднакво тълкуване на член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 държавите членки не могат да добавят допълнителни критерии за разграничаване — освен свързаните с

нивото на напрежение и с категорията клиенти, до които се транспортира електроенергията — за да дефинират понятията за преносни и разпределителни мрежи.

56 Всъщност, както подчертава генералният адвокат в точки 60 и 61 от заключението си, макар Директива 2009/72 да не хармонизира изчерпателно областите, които урежда, понятията за преносна и разпределителна мрежа по смисъла на тази директива са от основно значение в системата на тази директива, тъй като, за да се завърши вътрешният пазар на електроенергия, както е видно от разпоредбите на глави IV—VI от посочената директива и както вече беше посочено в точка 42 от настоящото решение, тази директива изисква, от една страна, ефективно правно и функционално отделяне на тези мрежи, а от друга страна, предвижда прилагането на отделни правила към тях и техните оператори.

57 При това положение, за да се гарантира еднакво прилагане на Директива 2009/72, което позволява да се постигне изграждането на предвидения в нея конкурентен пазар, държавите членки са длъжни да определят понятията за електропреносни и електроразпределителни мрежи по смисъла на тази директива, като се позовават единствено на двата критерия, предвидени в точки 3 и 5 от член 2, свързани съответно с нивото на напрежение и с категорията клиенти, до които се транспортира електроенергията.

58 От това следва, че държавите членки не могат да разграничават понятията за електроразпределителни и за електропреносни мрежи по смисъла на Директива 2009/72, като се основават на допълнителен критерий освен критериите, предвидени в член 2, точки 3 и 5 от тази директива.

59 Затова следва да се констатира, че тези разпоредби не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, в която освен нивото на напрежение на електрическата енергия като разграничителен критерий между преносна и разпределителна мрежа се възприема и собствеността на съответните електрически инсталации.

60 Освен това, що се отнася до изложената от запитващата юрисдикция хипотеза, че подобен разграничителен критерий произтича по-специално от тълкуването на тази правна уредба от мнозинството от националните съдилища, важно е да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда произтичащото от директива задължение за държавите членки да постигнат предвидения в нея резултат, както и задължението им по член 4, параграф 3 ДЕС да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на това задължение, тежи върху всички органи на държавите членки, включително върху съдебните органи в рамките на тяхната компетентност (решение от 14 май 2019 г., ССОО, С-55/18, EU:C:2019:402, т. 68 и цитираната съдебна практика).

61 От това следва, че когато прилагат националното право, националните юрисдикции, които трябва да го тълкуват, са длъжни да вземат предвид разпоредбите на това право и да приложат признатите от последното методи за тълкуване, за да могат, доколкото е възможно, да го тълкуват в светлината на текста и целите на съответната директива, за да постигнат предвидения от нея резултат и да съобразят по този начин член 288, трета алинея ДФЕС (решение от 14 май 2019 г., ССОО, С-55/18, EU:C:2019:402, т. 69 и цитираната съдебна практика).

62 Изискването за съответстващо тълкуване включва и задължението за националните юрисдикции при необходимост да изменят постоянната съдебна практика, ако тя се основава на тълкуване на националното право, което е несъвместимо с целите на директива (решение от 14 май 2019 г., ССОО, С-55/18, ЕУ:С:2019:402, т. 70 и цитираната съдебна практика).

63 Следва да се отбележи също, че когато държава членка, подобно на Република България, е решила, с оглед на разделянето на управлението на електропреносната мрежа и дейностите по производство и доставка на електроенергия, да се възползва от възможността по член 9, параграф 8, буква б) от Директива 2009/72, която ѝ позволява да не прилага разпоредбите на параграф 1 от този член относно разделянето на собствеността, за да определи независим преносен оператор, този избор означава, че държавата членка е длъжна да спазва изискванията на глава V от посочената директива, част от която е член 17, параграф 1, буква а) от нея (вж. в този смисъл решение от 26 октомври 2017 г., Българска енергийна борса, С-347/16, ЕУ:С:2017:816, т. 32, 33 и 41).

64 Последната разпоредба обаче изрично изисква операторите на преносни системи да бъдат собственици на активите, необходими за извършване на дейността по пренос на електроенергия, и по-специално на преносната мрежа, и то именно за да се гарантира пълната и ефективна независимост на тези оператори от дейностите по доставка и производство, както следва от съображения 16, 17 и 19 от Директива 2009/72 (вж. в този смисъл решение от 26 октомври 2017 г., Българска енергийна борса, С-347/16, ЕУ:С:2017:816, т. 34).

65 За сметка на това приложимите към операторите на разпределителна мрежа разпоредби в глава VI на Директива 2009/72, която съдържа членове 24—29, не налагат такова изискване по отношение на операторите на разпределителна мрежа.

66 Всъщност член 26 от Директива 2009/72, който се отнася до отделянето на операторите на разпределителна мрежа, само предвижда, от една страна, в параграф 1, че когато е част от вертикално интегрирано предприятие, операторът на разпределителна мрежа трябва да бъде независим, най-малкото по отношение на правно-организационната форма, организацията и вземането на решения, от другите дейности, които не са свързани с разпределението, без обаче да е длъжен да отдели собствеността върху активите си от това предприятие.

67 От друга страна, съгласно параграф 2, буква в) от този член операторът на разпределителната мрежа трябва най-много да „има ефективни права за вземане на решения“, независимо от интегрираното електроенергийно предприятие по отношение на активи, необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на мрежата.

68 Както обаче посочва генералният адвокат в точка 74 от заключението си, въпреки че не се изисква от Директива 2009/72, установеното в националното право условие операторът на разпределителна мрежа да е собственик на тази мрежа, може по естеството си да способства за ефективното разделяне на различните дейности на пазара на електроенергия — както условието, предвидено за операторите на преносна мрежа в член 9, параграф 1, буква а) и в член 17, параграф 1, буква а) от посочената директива.

69 Такова условие, изглежда, може също и да насърчи оператора на разпределителната мрежа да инвестира в мрежата си и по този начин да спомогне за осъществяването на една от преследваните с Директива 2009/72 цели, която, както следва по-специално от съображения 9, 11, 19 и 44, се състои в насърчаване на инвестициите в инфраструктурата, за да се осигури стабилно електроснабдяване.

70 Това условие обаче не може да засегне постигането на преследваната от тази директива цел, която, както следва от точки 38—40 от настоящото решение, се състои в създаването на отворен вътрешен пазар на електроенергия, в който се осигурява реална конкуренция.

71 По-специално, както отбелязва генералният адвокат в точки 78—81 от заключението си, когато с оглед на нивото на напрежение и на категорията клиенти, до които се транспортира електроенергията, дадена мрежа трябва да се квалифицира като разпределителна съгласно член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72, условието операторът на тази разпределителна мрежа да е неин собственик, не може да има за последица да се избегне задължението тази мрежа да е в съответствие с приложимите към нея разпоредби от посочената директива.

72 В това отношение следва да се припомни, че Съдът вече е признал, че държавите членки не могат да включат мрежи като разглежданите в главното производство, които попадат в приложното поле на Директива 2009/72, в категория мрежи, различна от изрично предвидените в тази директива, с цел да им предоставят непредвидени в нея освобождавания (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 48).

73 Следователно държавата членка не може да изключи от понятието за разпределителна мрежа мрежа, която служи за пренос на електроенергия с високо, средно и с ниско напрежение, предназначена за продажба на потребители на едро или на крайни клиенти, само на основание че операторът на тази мрежа не е неин собственик.

74 Освен това, както посочва генералният адвокат в точки 82 и 83 от заключението си, условието операторът на разпределителната мрежа да е неин собственик, не може да доведе до предоставяне на този оператор на монопол за неограничен срок върху разпределението на електроенергия на определена територия, тъй като това условие може да представлява пречка за навлизането на трети страни в сектора. Запитващата юрисдикция обаче трябва да прецени дали разглежданото условие може да породи такива последици.

75 По всички изложени съображения на първия и третия въпрос следва да се отговори, че член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72 трябва да се тълкува в смисъл, че:

— допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която предвижда, че трансформирането на напрежението на електроенергията, за да се позволи преминаването от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейността на електропреносна мрежа,

– но не допуска такава правна уредба, която определя понятията за електропреносна и за електроразпределителна мрежа, като се основава не само на критерия за нивото на напрежение, но и на критерия за собствеността върху активите, използвани за осъществяване на дейности, свързани съответно с пренос и разпределение.

76 Това тълкуване обаче не засяга, от една страна, прилагането на член 17, параграф 1, буква а) от посочената директива, съгласно който независимият оператор на преносна мрежа трябва да е собственик на тази мрежа, и от друга страна, правото на държавите членки да налагат на оператора на разпределителна мрежа задължението да е собственик на тази мрежа, доколкото — като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство — посоченото условие не засяга постигането на преследваните от същата директива цели, по-специално като допуска да се избегне задължението такава мрежа да е в съответствие с правилата, които съгласно директивата са приложими към нея.

По втория въпрос

77 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали Директива 2009/72 трябва да се тълкува в смисъл, че потребител, присъединен към електрическата мрежа на ниво средно напрежение, трябва непременно да се счита за клиент на оператора на електроразпределителната мрежа, който притежава изключителна лицензия за разпределение на електроенергия на съответната територия, дори последният да не е собственик на това съоръжение и независимо от договорните отношения между този потребител и оператора на електропреносната мрежа.

78 В това отношение следва да се припомни, че както вече беше посочено в точка 41 от настоящото решение, установеният в член 32, параграф 1, първо и второ изречение от Директива 2009/72 свободен достъп на трети страни до електроразпределителните и електропреносните мрежи представлява една от основните мерки, които държавите членки са длъжни да прилагат, за да се завърши вътрешният пазар на електроенергия.

79 Това право на достъп е тясно свързано с правото на потребителите да избират свободно своите доставчици и с правото на доставчиците свободно да извършват доставки на клиентите си, в смисъл че за да могат клиентите свободно да избират своите доставчици, последните трябва да могат да имат достъп до различните преносни и разпределителни мрежи, които транспортират електроенергията до клиентите (вж. по аналогия решения от 22 май 2008 г., *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, т. 43 и от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 33 и 43).

80 Съгласно член 32, параграф 1 от Директива 2009/72 достъпът до мрежите трябва да се основава на обективни, недискриминационни и прозрачни критерии, както и на оповестени преди влизането им в сила тарифи, а не на собствено усмотрение (вж. по аналогия решение от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 46).

81 От това следва, че тази разпоредба оставя на държавите членки да вземат необходимите мерки за тази цел, като съгласно член 288 ДФЕС държавите членки са компетентни да определят формата и средствата, които трябва да се използват за прилагането на такава система на достъп на трети страни до разпределителната и

преносната мрежа, при условие че те действат в съответствие с принципа на свободен достъп до тези мрежи, освен в случаите, в които тази директива предвижда изключения или дерогации (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2018 г., *Solvay Chimica Italia* и др., C-262/17, C-263/17 и C-273/17, EU:C:2018:961, т. 56 и цитираната съдебна практика).

82 Освен това следва да се припомни, че задълженията на държавите членки, уредени в член 32, параграф 1 от Директива 2009/72, се отнасят единствено до достъпа до мрежите, а не и до присъединяването към тях, схващано като физическото свързване с мрежите (вж. в този смисъл решение от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 42).

83 Правото на клиентите да избират свободно доставчиците си, закрепено в тази разпоредба, обаче е гарантирано както когато доставчикът присъединява клиентите си към преносна мрежа, така и когато това присъединяване ги свързва с разпределителна мрежа (решение от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 43).

84 От това следва, че държавите членки разполагат със свобода на преценка за насочване на ползвателите на мрежите към един или друг вид мрежа и следователно за определяне на вида мрежа, към която ще се осъществи свързването, при условие обаче посоченото свързване да се извърши при недискриминационни и обективни условия. Следователно потребителите нямат право да избират по свое усмотрение вида мрежа, към която желаят да се присъединят (вж. в този смисъл решение от 9 октомври 2008 г., *Sabatauskas* и др., C-239/07, EU:C:2008:551, т. 46—49).

85 В конкретния случай от акта за преюдициално запитване следва, че потребителят в главното производство иска свързване към електропреносната мрежа с мотива, че е свързан с уредба за средно напрежение, включена в съоръжение, което трансформира електрическото напрежение, за да позволи преминаването от високо към средно напрежение, доколкото съгласно националното право такова трансформиране попада в обхвата на дейността на тази преносна мрежа.

86 В това отношение в точки 53 и 54 от настоящото решение вече бе констатирано, че от член 2, точки 4 и 6 от Директива 2009/72 следва, че при упражняване на предоставената им от тази директива свобода на действие държавите членки имат възможност да определят дали точките за свързване между дадена електропреносна мрежа и електроразпределителна мрежа са част от първия, или от втория вид мрежа, така че държавите членки могат да предвидят, че трансформирането на напрежението на електроенергията, за да се позволи преминаването от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейност на електропреносна мрежа.

87 При тези условия е видно, че свързването на потребител като този в главното производство с електропреносна мрежа може да се счита за основано на обективни и недискриминационни съображения, тъй като този потребител е свързан с уредба за средно напрежение, която съгласно Директива 2009/72 и националното право попада в обхвата на дейност на тази преносна мрежа.

88 Следователно тази директива допуска по дело като разглежданото в главното производство такъв потребител да се счита за свързан с електропреносната мрежа.

89 Запитващата юрисдикция обаче е длъжна да провери дали — както, изглежда, следва от представените пред Съда доказателства и от устните състезания — въпросната уредба действително е част от електрическата подстанция, която е част от електропреносната мрежа и следователно не представлява външен за нея елемент, който е част от електроразпределителната мрежа.

90 При всички положения — както следва от отговора на първия и третия въпрос, и по-специално от точка 71 от настоящото решение — в това отношение е без значение дали съответните оператори на разпределителната и на преносната мрежа са собственици на съответната мрежа или не, тъй като подобно обстоятелство не може да лиши посочената мрежа от естеството ѝ на разпределителна или на преносна мрежа по смисъла на Директива 2009/72.

91 Следователно на втория въпрос следва да се отговори, че Директива 2009/72, и по-специално член 2, точки 3—6 и член 32, параграф 1, трябва да се тълкува в смисъл, че потребител, присъединен към електрическата мрежа на ниво средно напрежение, не трябва непременно да се счита за клиент на оператора на електроразпределителната мрежа, притежател на изключителна лицензия за разпределение на електроенергия на съответната територия, независимо от договорните отношения между този потребител и оператора на електропреносната мрежа, като този потребител може да се счита за клиент на електропреносната мрежа, когато е свързан към уредба за средно напрежение, която е част — като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство — от електрическа подстанция, чиято дейност по трансформиране на електрическото напрежение, за да се позволи преминаването от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейността на тази мрежа.

По съдебните разноски

92 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) Член 2, точки 3 и 5 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че:

— **допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която предвижда, че трансформирането на напрежението на електроенергията, за да се позволи преминаването от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейността на електропреносна мрежа,**

— **но не допуска такава правна уредба, която определя понятията за електропреносна и за електроразпределителна мрежа, като се основава не само на критерия за нивото на напрежение, но и на критерия за собствеността върху**

активите, използвани за осъществяване на дейности, свързани съответно с пренос и разпределение.

Това тълкуване обаче не засяга, от една страна, прилагането на член 17, параграф 1, буква а) от посочената директива, съгласно който независимият оператор на преносна мрежа трябва да е собственик на тази мрежа, и от друга страна, правото на държавите членки да налагат на оператора на разпределителна мрежа задължението да е собственик на тази мрежа, доколкото — като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство — посоченото условие не засяга постигането на преследваните от същата директива цели, по-специално като допуска да се избегне задължението такава мрежа да е в съответствие с правилата, които съгласно директивата са приложими към нея.

2) Директива 2009/72, и по-специално член 2, точки 3—6 и член 32, параграф 1, трябва да се тълкува в смисъл, че потребител, присъединен към електрическата мрежа на ниво средно напрежение, не трябва непременно да се счита за клиент на оператора на електроразпределителната мрежа, притежател на изключителна лицензия за разпределение на електроенергия на съответната територия, независимо от договорните отношения между този потребител и оператора на електропреносната мрежа, като този потребител може да се счита за клиент на електропреносната мрежа, когато е свързан към уредба за средно напрежение, която е част — като запитващата юрисдикция следва да провери това обстоятелство — от електрическа подстанция, чиято дейност по трансформирането на електрическото напрежение, за да се позволи преминаването от високо към средно напрежение, попада в обхвата на дейността на тази мрежа.

Regan
Juhász

Silva de Lapuerta

Jarukaitis
Lycourgos

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 17 октомври 2019 година.

Секретар
A. Calot Escobar

Председател на пети състав
E. Regan